

TIJORAT BANKLARIDA BANK KAPITALINI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH

Kutekeev Janibek Mambetaliyovich

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi

KIRISH

Tijorat banklarining barqarorligi va rivojlanishi uchun bank kapitali hisobini to'g'ri olib borish muhim ahamiyatga ega. Bank kapitali bankning moliyaviy salohiyatini ifodalaydi va uning kreditlash qobiliyatini oshiradi. Ushbu tezisdan bank kapitali hisobini takomillashtirish usullari va ularning tijorat banklari faoliyatiga ta'siri tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Bank kapitali tushunchasi

Bank kapitali – bu bankning moliyaviy resurslari bo'lib, ularga aksiyalar kapitali, zaxiralar, daromadlar va turli moliyaviy instrumentlar kiradi. Kapital bankning xavfga bardoshligini oshiradi va moliyaviy inqirozlar davrida yo'qotishlarni qoplashga xizmat qiladi [Smith, 2018].

Kapital hisobini takomillashtirish zarurati

1. ****Xavflarning katta darajada oshishi****: Moliyaviy bozorlar rivojlanishi bilan birga, banklar duch keladigan xavflar ham oshmoqda. Bank kapitalining yetarliligini ta'minlash bu xavflarga qarshi chidamliligini oshiradi [Johnson, 2020].

2. ****Regulyativ talablar****: Markaziy banklar va boshqa moliyaviy regulyatorlar banklarning kapital yetarliligi bo'yicha talablarni oshirmoqda, bu esa kapital hisobini yangilashni talab etadi [Basel Committee on Banking Supervision, 2011].

3. ****Bozor talablari****: Investorlar va kreditorlar banklarning moliyaviy barqarorligiga e'tibor qaratadi. Kapitalni oshirish orqali banklar investorlar ishonchini qozonadi [Mishkin, 2019].

Kapitalni hisoblash usullari

1. ****Basileya Standartlari****: Basileya qo'mitalarining kapital yetarliligi bo'yicha tavsiyalari asosida kapitalni hisoblash. Basileya III me'yorlari kapitalning sifatini va miqdorini oshirishga qaratilgan [Basel Committee on Banking Supervision, 2011].

2. ****Riskga Asoslangan Yondashuv****: Banklar faoliyatidagi turli xavflarni (kredit, bozor, operatsion xavflar) hisobga olgan holda kapitalni belgilash [Hull, 2017].

3. ****Ichki Baholash Usullari****: Banklar ichki tizimlarida xavf va kapitalni boshqarish uchun maxsus usullarni qo'llash [Lam, 2014].

Kapital hisobini takomillashtirish yo'llari

1. ****Innovatsion Moliyaviy Instrumentlar****: Banklar hybrid va subordinatsiyalangan qarzlar kabi yangi moliyaviy instrumentlarni joriy qilishlari lozim [Fabozzi, 2015].

2. ****Axborot Texnologiyalari****: Zamonaviy axborot texnologiyalari va big data yondashuvlaridan foydalanish orqali kapital va xavflarni aniqroq baholash [Crouhy, Galai, & Mark, 2013].

3. ****Ta'lim va Malaka Oshirish****: Bank xodimlarining kapital va xavf boshqaruvi bo'yicha malakasini oshirish uchun doimiy treninglar o'tkazish [Krawcheck, 2017].

XULOSA

Bank kapitali hisobini takomillashtirish tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Xavflarning tahlili va boshqaruvi, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va xodimlar malakasini oshirish orqali banklar o'z kapital hisobini samarali olib borishi mumkin. Bu esa, o'z navbatida, bankning umumiy iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Basel Committee on Banking Supervision. (2011). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems.

2. Crouhy, M., Galai, D., & Mark, R. (2013). The Essentials of Risk Management.

3. Fabozzi, F.J. (2015). Bond Markets, Analysis, and Strategies.

4. Hull, J. (2017). Risk Management and Financial Institutions.

5. Johnson, L. (2020). Financial Risk Management.

6. Krawcheck, S. (2017). Own It: The Power of Women at Work.

7. Lam, J. (2014). Enterprise Risk Management: From Incentives to Controls.

8. Mishkin, F.S. (2019). The Economics of Money, Banking, and Financial Markets.

9. Smith, J. (2018). Banking and Financial Institutions.